

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR, fiumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forintSzerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik minden hó 15.-ikén.

TARTALOM: Visszapillantás. — Királyi közjegyző helyettesítése akadályoztatás esetén — A közjegyzői díjak és költsége behajtása. — Észrevételek az 1894. XVI. t. cz. egynémely szakaszára. — Vegyesek.

Visszapillantás.

Ha intézményünk szempontjából a lefolyt év mérlegét vonjuk, annak a kereskedőnek a helyzetébe jutunk, a ki mindinkább csökkenő hittel visz át az egyik év számlájáról a másikra egy követelést, melyet annak idején vérmes reményekkel állított be cselekvői közé.

A *szervezeti reform* kérdésében az ez évzáró azon a ponton találja intézményünket, hol a tavalyi, a két év, a három év előtti és így tovább. Egész az életbeléptetésig tekinthetünk vissza, csak az éveket látjuk elsurranni mellette, maga az intézmény mozdulatlan és változatlan áll a húsz év előtti helyzetében, igazságügyünk egész szervezetében szinte az egyetlen, melyet az általános haladás nem tudott magával ragadni.

Ugyan a jogszolgáltatásnak reformja, egészét tekintve, távolról sem befejezett dolog még; mindössze egyes ujtások mutatják a jövő alakulás irányát és jellegét. De, hogy már ezek a jogszolgáltatásunk szervezetének éppen abba a részébe fognak bele, melybe kedvező viszonyok között a saját intézményünket akarjuk fejlődésében beilleszteni, kétszeresen jogosult a megdöbbenés, hogy róla, bár a reformoknak még csak kezdetén vagyunk, intéző köreink mintegy megfeledkezni látszanak.

Jogszolgáltatásunk reformjának vezérgondolatául a peres eljá-

rásnak a perenkívülitől való elválasztását szeretjük hinni és pedig nemcsak magának az alaki jognak terén, hol az már ezideig nagy részben érvényesült, hanem az igazgatás rendszerében is, hol az elválasztásnak sok helyütt még csak a tervvonalai is alig látszanak meghúzva. Ha nem ezt az utat követné a reform, hiányos maradna, igazán nagy, bátor gondolat híján való, kivitelében határozatlan, eredményeiben félszeg.

És mégis, az új sommás eljárás s a fizetési meghagyásokról szóló törvény életbeléptetésében, melyek pedig kétségkívül már a jövő rendszer alapvonalait jelzik, ennek a szétválasztásnak nemcsak, de egyáltalán valami nagyobb szabású, az egész jövő rendszerre átfogó egységes gondolat fonalát hiába keressük. Hasonlít egy újdivatú nagy épülethez, melyet rozzant házak között emeltek, a nélkül, hogy a körülfekvő régi utcák tömkelegének szabályozásáról gondoskodtak volna. A lakbérfelmondás és lakáskiürítés iránti ügyekben követendő eljárást szabályozó miniszteri rendelet élénken megvilágítja e tervszerűtlenséget. Szoros összefüggésben a fizetési meghagyásokról szóló törvénnyel, melynek alapeszméjét a kisebb pereknek, főként városokban, egy mennyiségileg és érték szerint távolról sem jelentéktelen osztályára kiterjeszti: azt lehetett volna várni tőle, hogy az új rendbe, melynek a törvény eszméje kiinduló pontját akarta képezni, nem fogja átvinni a réginek eredendő gyarlóságait s ha csak kísérletképen is, megszabadítja a perek e neménél az eljárást s az eljáró bíróságokat is, a perenkívüli teendőknek nyügétől. Hiszen az eszme, hogy a bíró csakis a kész pert lássa maga előtt, a vitában álló két jogérdeket, hogy ezek előkészítve, kihámozva, «spruchreif», mint a német mondja, járuljanak a széke elé, annyira áttetsző igazságú, hogy alig is lehet elképzelni, hogy a ki mai nap a peres eljárás újjáalkotásához lát, ne ehhez az eszméhez törekedjék alkalmazni a reformjait. S mégis az új rendszer, míg egy részről a bírót a per-administratio teendőivel annyira elhalmozta, hogy az ítélkezésre idejének és szellemi ruganyosságának már csak töredéke marad, a perenkívüli ténykedéseknek elvszerű különválasztása mellett is ovatosan elkerült, s noha a lakbérfelmondás dolgában ugyancsak keze ügyébe esett volna az alkalom, meghagyta azt az anachronismuzt, hogy az állam igazságosztó közege ítélőszékéből a bérlő felek közti értesítvényeket közvetítse.

Ez a tartózkodás és elvi határozatlanság lehetőleg még erő-

sebben kirí az e hó elsején életbe lépett új örökösödési eljárási törvényből. Igaz, hogy ez a törvény nem avval a rátartással lépett fel, hogy korszakat kíván alkotni. Kezdetben legalább csak úgy lett beajálva, mint az uralkodó jogszabályok összefoglalása és helylyelközzel kiegészítése és javítása. Nem is egyéb az, ha szemenszedjük. Sem a hatáskör egységesítése, sem a részleges örökségi átadás és részleges perre utasítás, sem az örökségi bizonyítvány intézménye nem olyan újítások, melyek az örökösödési eljárást eddigi teréről hálásabb és termékenyebb talajra vinnék. Legnagyobb jelentősége az új törvénynek nem áll egyébben, mint a kötelező eljárásnak az ingatlan hagyatékokra való kiterjesztésében s hatása is legnagyobb részt, — ha nem kizárólag, — ezen az egy ponton fog nyilvánulni. Ez pedig szintén nem lényegbe vágó elvi újítás a régi eljárási rendszeren. Daczára ennek és daczára az imént említettük szerény módnak, melylyel a törvény beköszöntött, úgy látszik, maradandóbbnak készül, mint az az avult rendszer megérdemelné, melynek legujabb s a mai korba már csakugyan nem illő hajtása gyanánt jelentkezik. Legalább erre mutat, ha azt ma már az eddigi eljárás «korszzerű átalakításának» nevezhetik, mely «irányzatában és főbb szabályaiban összhangzásba hozatott az «örökjog» elveivel is, a melyek a codifikált miniszteri tervezetben már megállapítottak s így az örökjogi codex létrejöttével is czélszerűen érvényesíthető lesz!»

De legyen bárminő a szerep, mit alkotói ennek a törvénynek szántak, legyen bár többé vagy kevésbé maradandó a sorsa, mely utóvégre is a tervezői akaratától független leendő, egy dolog bizonyos, hogy, mikor jogszolgáltatásunk ilyen fontos ágának a reformálásához lát nem kisebb tényező, mint a törvényhozás s teszi ezt egy olyan munkálattal, melynek codificationális jellege félreismerhetlen, akkor érdemes lett volna és méltóbb is az összes tényezőkhöz, kik e törvény létrehozásán közreműködtek, hogy az ideje múlt, idegenből vett, fakó és rozoga rendszer kifoltozása és felfestése helyett arra törekedtek volna, hogy, akár szerény mértékben inkább, valami újat, eredetit alkossanak s nemzeti jogunkat legalább egy eszmével előbbre vigyék.

Ez az eszme, a perenkívüli jogszolgáltatás elkülönítése s a bíróságtól független igazságügyi közegekre bízása, még csak egy halovány sugarával sem tudott az új örökösödési eljárás paragrafusai közé férközni. Hiába mondja a képviselőház bizottsága, hogy: «a ja-

vaslatnak elvi alapon nyugvó intézkedése az, hogy az előkészületi cselekmények végrehajtása után a hagyatékok tárgyalását a kir. közjegyzők hatáskörében összpontosítja, biztosítva ily módon azt, hogy az örökösödési ügy érdemleges elintézésére közvetlen befolyással bíró hatósági cselekményeket igazságügyi közegek teljesítsék; az új eljárás igazi jellegét a miniszteri indokolás találja el, mikor azt mondja, hogy: «a hagyatékok tárgyalása a kir. közjegyzőkre van bízva, a kiknek a hagyatéki bírósághoz való viszonya a kiküldött fogalma szerint van meghatározva» s hogy «a bírói teendők lehető csökkentésének igazságügypolitikai szempontja azt hozza magával, hogy az igazságügyhöz tartozó, de a bírói szervezeten kívül álló közegek teljesítsék az örökösödési ügy érdemleges elintézésére befolyással bíró előkészítő cselekményeket». Vagyis a hagyatéki eljárás elve szerint, lényege szerint marad az, a mi volt eddig: a bírói kéznek indokolatban beavatkozása a polgárok magánjogi viszonyaiba; beavatkozás, mely a bírói kézre terhes s pedig nem kevésbé terhes a miatt, hogy a hol egyenesen oda nem nyúl, egy más kezét mozgat: terhes erre a másik kézre is, a kiküldöttére, ki ha a bíróéval teljesen egyenlő képesítéssel és felelősséggel bír, egészen érthetetlen mért szoruljon a másodrangú közvetítő szerepre; s terhes főképen a magánfélre, kit az állam jogai szabad gyakorlásában elegendő ok nélkül és a nélkül, hogy abból bárkinek is igazán haszna volna, hátráltat és megakadályoz.

Mert, hogy a hagyatéki eljárásnak, mai alakjában, ez a jellege, a fölött nem kételkedhetek, a ki ítéletét a hagyományos szempontok járma alól felszabadítani tudja. Még ha a hagyatéki eljárás az osztrák jog tövén fejlett eredeti alakjában állana fenn, mikor az állam a hagyatékokat confiskálta s csak a soknemű közszolgáltatások levonása után adta ki annak, a ki örökjogát okkal-móddal, nehézséggel, a tűzpróbán keresztül tudta vinni, az állami beavatkozásnak, ha jogosultságát nem is, de legalább előnyeit, főképen az államra nézve, által lehetne látni. De mai nap, mikor a hagyatéki eljárásnak ez az őstypusa anachronismusánál fogva desvetudoba ment még ott is, hol a hereditas jacens elméletileg feunmaradt, mikor az ingó hagyatékokra örökös, nem örökös, boldog-boldogtalan ráteheti a kezét csak hozzá tudjon érni, a nélkül, hogy az állam benne megakadályozni tudná vagy akarná; az ingatlan hagyatéknak efidegenítését vagy eltitkolását pedig a telekkönyvi rendszer úgyis lehetlenné

teszi: mai nap a hagyatéki eljárásnak egyetlen czélszerű és észszerű elve csak az lehet, hogy az állam gyors és hathatós segílyt nyújtson azoknak, kik igényüket egy főképen más kezén levő hagyatékok ellen biztosítani és érvényesíteni akarják. Egyebekben pedig feladata az államnak csak az lehet, hogy a rendszertű örökátháramlást egyszerű felügyelete tárgyává tegye. Amannak a czélnak elérését a jelenlegi hagyatéki eljárás lassúságával, sok törvényes huza-vonásával inkább nehezíti és késlelteti s fogja ezt annál inkább, minél több lesz a paragrafus, mely a hagyatéki biztosnak minden lépését bürokratikus pontossággal körülzirkalmazza. A mi pedig a rendszertű örökátháramlás tárgyában való fölügyeletet illeti, nincs semmi ok, semmi szükség reá, hogy az állam ennek gyakorlása végett a bíróságokat vegye igénybe. Olyan igazságügyi közegeknek a kezén, mint a királyi közjegyzők, kiknek önálló helyzete a bürokratikus ügymenet korlátaitól független mozoghatása a kívánatos közvetlenséget és gyorsaságot, képesítésük és felelősségük pedig az eljárás correct voltát és törvényességét biztosítaná, az örökösödési ügyek sokkal kevesebb paragrafus mellett a magánfeleknek is s az államnak is szempontjából, a mainál sokkal kielégítőbb elbánásban volnának részesíthetők. Nem kellene az ilyen reformhoz sok tollvonás, csak a hagyományos tévedések s az impotált meddő elméletek tisztelete alól magát emanczipálni tudó szellem, nyílt szem, mely a körülünk lüktető életet meglátni és megérteni tudja és egy kis bizalom a nemzeti geniuszban, hogy az a maga erejéből is meg tudja teremteni azt, a mire a maga számára szüksége van.

Érthető, hogy egy törvény életbeléptének a küszöbén, mely az ilyenhez annyira ellentétes szellem által látszik inspirátnak, karunk csak igen vegyes érzelmekkel foghat annak a feladatkörnek betöltéséhez, melyet ez a törvény neki szán; bár úgy ebben a törvényben, mint általában is — hacsak eltekintünk a szervezeti reformtól, valamint egyáltalán a nagyobbszabású, jogszolgáltatásunk egészét átfogó szemponttól — tagadhatlanok intézményünk növekvő méltánylásának, valamint annak a törekvésnek a jelei, hogy az az eddiginél nagyobb mértékben vétessék az igazságügyi czélok szolgálatába.

Igy hát, ha a közjegyzői hatáskör kérdésére vetünk egy pillantást, a lefolyt év kevésbé bátortalanító emléket hagy hátra bennünk, mint mikor azt a szervezeti reform kérdésének szempontjából néz-

zük. Nem, hogy a hatáskör fejlesztése dolgában valami nagyobb-szabású újítást volnánk szerencsések regisztrálhatni, hanem inkább valami kedvező irányzatot vélünk látni a lassú, de consequens térfoglalás értelmében. E szempontból maga az örökösödési eljárásról szóló új törvény is megnyugtató mozzanatokot tartalmaz. Bármily kevésbé üti is meg a derekabb mértéket, az a törekvése íélreismérellen, hogy a közjegyzőnek azon a szerény téren legalább, melyet számára kijelöl, lehetőleg terjedt és kizárólagos hatáskört biztosítson. Az egy hirdetményi eljárástól (örökösödési bizonyítvány) eltekintve, mely az egész hagyatéki eljárásnak úgy mint ez a törvény azt szabályozza, tendenciájával eleven ellenmondásban álló következetlenség, világosnak látszik a törvénynek az a célzata, hogy a közjegyzőt a hagyatéki ügy egyedüli intézőjévé tegye. Persze csak másodrangú, a bírónak alárendelt szerepben. A hagyaték rendezőközege a közjegyző, az örökösödési ügy ura a bíró. De még ebben a viszonylag szerény hatáskör tágításban, vagy inkább: megerősítésben is, az a körülmény, hogy az egy codificatorius jellegű törvényvel történt, az első melyet intézményünk szervezése óta regisztrálhatunk, van egy megnyugtató mozzanat, mihelyt azt intézményünk elismerése, helyzetének megerősítése értelmében vesszük. Ebben az értelemben jogfejlésünk terén a közjegyzői hatáskör tágulását, az intézmény érvényesülését jelentő nem egy kedvező tünettel találkozhattunk a lefolyt évben. A közjegyzői okíratnak, vagy legalább a közjegyzői hitelesítésnek térfoglalása a gyermekek válását tárgyazó megegyezéseknél, a törvénytelen gyermek elösmerését, az örökségről való lemondást, az örökrésznek átruházását tárgyazó nyilatkozatoknál, stb., és a mi szintén tagadhatlan, a kényszernek alá nem vetett magánforgalomban is, mind olyan tünetek, melyeket, ha az optimista egy kedvezőbb jövő zálogának akar venni, nem szívesen szeretnénk neki ellentmondani.

A mi intézményünk *külső történetét* illeti, a lefolyt év nevezetesebb eseménynyel nem szolgált. A várt nagyobb mérvű szaporítások nem következtek be. Ha ennek az az oka, hogy intéző köreink, mielőtt a közjegyzői állásokat széles alapon szaporítanák, be akarják várni, hogy az új hagyatéki eljárástól minő mértékben lehet az eddigi anyagi garanciák fokozását várni, amint azt a közjegyzői egylet és utóbb a kolozsvári kamara e részbeni nyilatkozásaikban kívánatosnak jelezték, úgy a szaporítások elmaradása miatt

egyelőre nincsen okunk kifogást tenni. Igen kívánatos és sürgős is volna azonban, hogy az eddig is gyakorlatban volt fokozatos szaporításokat, ott, hol ezek az eddigi ügylorgalomnak, a gazdasági viszonyoknak, a népesség számának emelkedése folytán kedvező eredményt ígérnek, a kormány az eddiginél nagyobb mértékben vegye fogantatba s ez alkalommal első sorban a közjegyző helyetteseknek kinevezésére gondoljon, kiknek helyzete immár tarthatatlanná vált nemcsak, hanem magára az intézményre is kezd már károsan visszahatni, amennyiben, mint az csak legutóbb hivatalosan constálva lett, a fiatalabb nemzedék a kineveztetés nehézségei miatt a közjegyzői pályát lassan-lassan teljesen elkerüli.

Karunk beléletét vevén végül szemügyre, sajnós, nem vagyunk képesek ezt a rövid visszpillantást az eddigieknél kedvezőbb képpel bezárni. Kartársaink nagy része az egyesülésnek és kölcsönöségnek még mindig elléggé nem méltatja vagy nem keresi előnyeit. S a lefolyt év sem hozta meg ebben a pontban a várva várt kedvezőbb fordulatot. A közjegyzői egyletnek egész élete a központi bizottság dicséretes tevékenységében összpontosul. Hanem ez az impulsusait egyesek buzgóságából, nem az egész egyletnek eleven lüktető életéből meríti, a mint kívánatos volna. Az egyleti közgyűlés a lefolyt évben sem volt annyira látogatott, mint karunkra való jelentősége szerint megérdemelte volna. A nyugdíjintézet még mindig álom és írártári álmait aluszsza az e tárgyban már évek előtt elfogadott tervezet is. Egyedül a helyettesek congressusára utalhattunk, mint örvendetes tényre, mely első a maga nemében, közvetlen célján kívül a kar fiatal tagjainak egyesülését is szerencsésen megkezdette s ily módon szép ígéretet képez a jövőre nézve, hogy a testületi szellem, minden életerős karnak ez a lelke, egyszer végre csak a mi karunkba is beköltözik.

Nem sok tehát a sugár, a mi a lefolyt évből, ha reá visszpillantunk, reánk derül. Hanem a fény, a mely előzőnli az ujat, melynek immár átléptük küszöbét, nem hagyhat borúsna csak egy zúgot sem lelkünkben. Páratlan nemzeti ünnepünk készülődései között hátralép a gond egyéneknél is intézményeknél is. Mi módon fogja a mienk ez ünnepből a saját szerény részét kivenni, arra nézve még várjuk az országos egylet intézkedéseit. Ha majd arra az oltárra a magunk koszorúját is letettük volt, annál több lelkesen

déssel kelhetünk fel, hogy a küzdelmet intézményünk fejlődése, hazai jogszolgáltatásunk java érdekében ott, hol a lefolyt évvel elhagytuk, tovább folytassuk.

Királyi közjegyző helyettesítése akadályoztatása esetén.

Ebben a kérdésben a folyóiratunk októberi számában közölt igazságügyminiszteri nyilatkozatra vonatkozólag a budapesti kir. közjegyzői kamara a következő tartalmú feliratot intézte az igazságügyi Miniszterhez:

Mulasztást követnénk el, ha Excellentiád kegyes figyelmét arra fel nem hívnök, hogy a közjegyzői helyettesítés kérdésében 37919-94 szám alatt kibocsátott s az Igazságügyi Közlöny IV. évfolyamának II. számában kivonatosan közölt magas rendelet a közjegyzői törvény ebbeli rendelkezéseinek, szerény nézetünk szerint, téves magyarázatára szolgáltatott okot, a mely, ha a gyakorlatban is alkalmaztatnék, következményeiben veszélyes lehet.

A kérdéses magas rendeletnek ugyanis egyes kir. közjegyzők oly értelmet tulajdonítanak, hogy a kir. közjegyző — ha «hivatalos» járatban hatásköréhez tartozó teendők teljesítése végett «székhelyétől» távol van, magát a kamaránál szabályszerűen bejelentett (s természetesen szabályszerű igazolvánnyal ellátott) állandó helyettese által helyettesítheti.

E magyarázatra a magas rendelet szövegezése egymaga nem jogosít fel, — mert ez a törvény ebbeli rendelkezéseinek megfelel; de nem tagadhatjuk, hogy a kérdéses magas rendeletnek azon konkrét esetre való vonatkoztatása medett, — a mely esetnek alkalmából az kibocsátott, — fennebbi téves értelmet adni lehet.

E konkrét eset ugyanis, a mint «a perenkivüli törvénykezés

és közjegyzői gyakorlat» folyóiratában folyt igen élénk vitából megismertük, — abban állott, hogy az illető (lugosi) kir. közjegyző székhelyétől kerületének más helyére hivatalos teendők végzése céljából eltávozott, tehát a nélkül, hogy hivatalos közjegyzői működését felfüggesztette volna, és a kir. lugosi járásbírósgot megkereste, hogy székhelyén helyettesítse; e konkrét eset szerint tehát a közjegyző helyettesítése végett a járásbíróhoz fordult, a nélkül, hogy oly értelemben «távol» lett volna, a mely értelemben (a mint azt alantabb kifejtteni bátorkodunk) — a «távollétet» a törvény és gyakorlat veszi, a mely esetben a közjegyzőt első sorban helyettese és második sorban a kir. járásbíró helyettesítheti.

Minthogy pedig a magas rendelet a kir. lugosi járásbírósgnak ezen alkalomból támasztott kérdésére csak azon kijelentésre szorítkozik, hogy a kir. járásbíró csak oly esetben működhetik a «távollévő» közjegyző helyett, ha annak helyettese nincsen, — az illető közjegyzők e kérdéses magas rendeletet most odamagyarázzák, hogy az ő értelmükben vett fennebb jeizett «távollét» esetén Excellentiád intentiója szerint, ha nem is a járásbíró, — de maga a helyettes a működését fel nem függesztő kir. közjegyzővel párhuzamosan közjegyzői teendőket önnállóan végezhet, — mert ellenkező esetben a kérdéses magas rendelet határozottan kijelentette volna, hogy ily esetben nemcsak a járásbíró nem, hanem a helyettes sem működhetik.

Azt hisszük, Kegyelmes Urunk, hogy a midőn az említett magas rendeletnek célja: a törvény homályos rendelkezéseire világot deríteni, — el nem éretett, — sőt egy újabb controversiát idézett fel, — nem fogja Excellentiád azon tisztelettel, a melylyel az Excellentiád által intézményünk érdekében kibocsátott magas rendeleteivel szemben mindig viseltetünk, elentétben levőnek tekinteni, ha a kérdéses magas rendeletnek a nem elég határozott és kimerítő szövegezés határozatlanságánál fogva Excellentiád kegyes intentioja felől a felvetett kérdés dolgában alaposan tájékozva nem lehetünk; — annál fogva azt hisszük, meg fogja engedni Excellentiád, — ha a felvetett kérdéssel alaposabban és tüzetesebben foglalkozunk annak indokolása végett, hogy szerény nézetünk szerint azon felfogás, a melyet egyes kir. közjegyzők a kérdéses magas rendeletből (ugy hisszük csak tévesen) — kimagyaráznak: úgy a közjegyző közhi-

teles jellegével, mint tételes törvényeink ebbeli rendelkezéseivel egyenes összeütközésben áll.

A közjegyző közhiteles jellege ugyanis (mindig az eredeti, tehát nem más hatóságtól átruházott hatáskört tartva szem előtt) a közjegyzői stallum oszthatatlanságát hozza magával, tehát azt, hogy a közjegyzői stallum ugyanazon egy időben csak egy személy által lehessen betöltve, — vagyis, hogy e stallum révén egyszerre két vagy több közhiteles személy ne működhessek.

Ez az elvi szempont, melyre valamennyi nyugati államok közjegyzői intézménye van fektetve, — különösen az osztrák és bajor közjegyzőségek is, melyek a magyarnak közvetlen mintául szolgáltak.

A további kérdés most az, — vajjon ezen sarkalatos elvtől tételes törvényünk eltérést vagy kivételt állapít-e meg, vagy nem?

Bátorkodunk pedig első sorban azon esetekről szólni, a melyekben a kir. közjegyző magát a kamaránál bejelentett saját helyettese által helyettesítheti, — t. i. «a távollét» és «betegség» eseteiről. — (1886. évi VII. t. cz. 5 §.).

A betegség esetéről controversia nem támadhat, — annál inkább azonban a «távollét» fogalmáról, melyet a törvény szabatosan meg nem állapít.

E fogalom megállapításában fekszik pedig a kérdés sulya!

Erre nemcsak a most hangsúlyozott elv, a melyhez a helyettesi intézmény szabályainak alkalmazkodniok kell, — hanem a dolog természete is ad feleletet, és ebben a gyakorlat is már régen megállapodott.

E szerint «távollét» alatt egyrészt a közjegyzőnek a kerületétől való fizikai távolléte értendő, és másrészt a közjegyző működésének fizikai távollét nélkül való tényleges felfüggesztése, — például üdülés vagy pihenés céljából.

Tehát nem érthető az alatt a közjegyzőnek pusztán csak székhelyétől való fizikai távolléte, ha a közjegyző tulajdonképeni hivatalos működését fel nem függeszti és azt csak távol székhelyétől: kerületének bármely más helyén teljesíti, — mert ily esetben a közjegyző stallumának birtokában van, azt tehát helyettesére át nem ruházta, — sőt át sem ruházhatta, — helyettese tehát a stallum révén működni jogosítva nincsen.

A mi pedig a helyettesre nézve áll, az áll a kir. járásbíróra nézve is, — mert ez a törvény világos rendelkezése szerint, mint

egyszerű subsidiarius közeg, csak második sorban, azaz csak akkor van jogosítva, illetőleg köteles eljárni, — ha a közjegyzőnek helyettese nincsen. (1886. évi VII. VII. t. cz. 9. §.).

És hogy a törvényhozónak csakugyan nem volt szándéka a kérdéses elvi szabálytól bámi kivételt megállapítani, — azt minden kétséget kizáró módon az 1874. évi XXXV. törvenyzikknek az 1886. évi VII. tcikkkel határozottan fenntartott 24. §-a igazolja, melynek utolsó bekezdése világosan rendeli, — hogy mindaddig — «míg a helyettesítés tart, azon közjegyző, a ki helyettesítve van, (t. i. helyettes által) — nem végezhet közjegyzői teendőket».

Ez tehát a stallum egységét és oszthatatlanságát megdönthetlenül megállapítja.

És hogy e kérdéses positiv rendszabály nemcsak feledékenységből tartatott fenn, a mint azt az illető közjegyzők az említett vita szerint elhítni szeretnék, — azt a közjegyzői ügykezelés rendszere, különösen a közjegyzői pecsétnek — és az ügyviteli könyveknek egysége is igazolja (1874. évi XXXV. t. cz. 16. és 28. §§. első bekezdése) — és bizonyítja azt a contrario azon körülmény is, hogy a törvényhozó némely rendkívül fontos oly kérdést megoldatlanul hagy, mely a stallum megoszthatóságától önként támadna. Így például: vajjon nem kellene-e megállapítani a közjegyzővel párhuzamosan működő helyettes igazolványában a működés territorialis határait? vajjon a közjegyzővel egyidejűleg csak egy, vagy különböző helyeken több helyettes működhetnék? és mennyi? stb.

Szóval, bármily positiv törvényszabályra tekintünk — lehetetlen feltételeznünk, hogy a törvényhozó a stallum egységétől bármily tekintetben eltérni akart volna.

Eddigi fejtegetéseinkben mindig csak a közjegyzőnek tulajdonképeni hivatását, vagyis eredeti közhiteles jellegét tartottuk szem előtt.

Egészen másként áll a dolog a hatóságoktól (árvaszék, törvényszéktől) — átruházott hatáskör dolgában, mert, a mi ezen hatáskört illeti, — úgy, a mint a kiküldő hatóság jogosítva van hivatalos cselekményeket bármely arra minősített tagja által, — akár egygyel, akár többel ugyanazon időben végeztetni, — tehát hatáskörét saját tagjain kívül egy vagy több közjegyzőre is átruházni: — úgy a közjegyző is az 1886. évi VII. t. cz. 4. §-ában említett ebbeli átruházott teendőket ugyanazon egy időben nemcsak helyettesével, hanem bármelyik jölöltjével és egy időben esetleg többel is végeztetni, ha

ezek a törvény által előírt minősítéssel rendelkeznek — és viszont a közjegyző, ha, mint ilyen, szabályszerű helyettesítés folytán működni jogosítva nem volna, — ily átruházott hatáskörbeli teendőket bármikor és területében bárhol végezhet.

Mindezekhez képest tehát, hogy a fennebb jelzett konkrét esetre a törvényt és a törvényes elveket alkalmazzuk, — szerény nézetünk szerint :

a közjegyző oly esetben: a midőn, székhelyétől, bár hivatalos teendők végzésére is, távol volna, a nélkül, hogy területét elhagyná — helyettesére tulajdonképeni közjegyzői működését át nem ruházhatja, illetőleg közjegyzői dolgokban sem a helyettes, sem a járásbíró működni jogosítva nincsen.

Nem pusztán akademikus pertractatio kedvéért vetettük fel a kérdés hanem azért, mert még azon esetre is, ha a felvetett kérdés csak ugyan vitásnak volna tekinthető, és csakis törvényértelmezés útján volna megoldható, — arra az illető konkrét esetben csakis a bíró lehet hivatva, — és mert meg vagyunk győződve arról, hogy a bíróság a törvény ebbeli értelmezésében a tisztelettel alulírt kamarának álláspontjára állana, tehát mindazon közjegyzői okiratokba foglalt jogügyleteket, a melyek a fennebb kifejtettektől eltérő gyakorlat mellett vétetnének fel, — megsemmisené.

Ez által nemcsak kiszámíthatlan sérelmeket szenvedne az e részben tájékozatlan közönség, hanem közvetlen maga a közjegyzői intézmény is, — egészen eltekintve attól, hogy az általunk felvetett fenti elvi kérdés ellenkező eldöntése a közjegyző közhiteles jellegét valódi természetéből kivetkőztetné.

Szabadjon tehát azon kérelmet támasztanunk: miszerint a felvetett kérdést esetleg újabb consideratio tárgyává tenni, és a most jelzett veszélyt a szóban levő rendeletnek a mi felfogásunk értelmében való magyarázása által elhárítani kegyeskedjék.

A budapesti kir. közjegyzői kamarának 1895. évi december hó 18.-án tartott üléséből.

*

«A Jog» f. évi január 12.-i számában hozzászól e kérdéshez dr. Gyarmathy Ernő kir. közjegyzőhelyettes is a következőkkel :

«Minthogy ezen igazságügyminiszteriumi nyilatkozat könnyen nemleges hatásköri összeütközésre vezethet a közjegyzői törvényt szem előtt tartó helyettesítésre jogosított jelölt és a fenti nyilatko-

zatra támaszkodó járásbíró között, mi az esetleg érdekelt fél-karával járna, vagy pedig egyik vagy másikat arra vezethetné, hogy oly vétséget kövessen el, melyért fegyelmi vizsgálat zúdulhat a nyakába, szükségesnek tartom felszólalni s megjegyezni, hogy a fentidézett kijelentés téves, mert az 1874: XXXV. t. cz. meg nem változtatott 24. §-ának utolsó bekezdése kimondja «hogy míg a helyettesítés tart, azon közjegyző, a ki helyettesítve van, nem végezhet közjegyzői teendőket,» a miből — a contrario — következik, hogy az alatt, míg a közjegyző működik, a helyettes nem működhetik mint helyettes, vagyis egyszóval ugyanegy időben a közjegyző is, helyettese is közjegyzői teendőket nem végezhetnek. Ha tehát a közjegyző «hivatalos járatban hatásköréhez tartozó teendők teljesítése végett székhelyétől távol van» igenis a járásbíró vezetje jogosult és köteles a halasztást nem tűrő esetekben eljárni és nem az állandó helyettes».

E szerint a vélemény szerint a közjegyzőnek hivatalos járat által okozott távolléte esetében, az állandó helyettes nem, hanem a járásbíró volna jogosítva is, kötelezve is, a közjegyzőt helyettesíteni. Már ez a lehetőleg legtévesebb felfogás.

A közjegyzői díjak és költségek behajtása.

Közöltük utolsó számunkban a javaslatot, a mit e tárgyban Kapdebó Ferencz marosvásárhelyi kir. közjegyző a kolozsvári kir. közjegyzői kamara tavalyi közgyűlésén tett. Nem tudjuk, hogy javaslata, mely abban culminál, hogy a hagyatéktárgyalási díjak és költségek, valahányszor a tárgyalás alkalmával ki nem fizettetnek, hasonlóan az örökösödési illetékhez, a hagyatéki ingatlanra való betáblázás által biztosíttassanak, kivált illetékes helyen kedvező fagadtatásban fog-e részesülni. Annyi azonban bizonyos, hogy a hagyatéki tárgyalási díjak biztosítása azon módon, mely a 17668/87. számú I. M. rendelet értelmében gyakorlatban van, a lehetőleg czélszerűtlenebb a közjegyzőre, a magánfélre, a bíróságra és a pénzügyi hatóságokra nézve egyaránt. Sajnos, hogy a hagyaték-tárgyalási díjak biztosításának és illetve behajtásának ezen módját

az 1894. XVI. t.-cz. 121. §-a és a 43194/95 számú I. M. rendelet 97. §-a is föntartották. Alighanem azért, mert e részben illetékes helyen mindaddig panasz nem tétetett, a mi újabb sajnálatos bizonyossága volna a hátrányoknak, mikkel, a karunkat annyira jellemző összetartás és actio-hiány jár.

Azon mód szerint, melyet immár a törvény is megerősített, a hagyatéki díjaknak először is megállapítása a hagyatékátadó vagy perreutasító végzésben történik. Már ez hátrányos, mert lehetnek esetek, sőt van is igen sok, mikor ezeknek a végzéseknek a meghozatala igen hosszú ideig, néha évekig késik. Méltánytalan pedig, hogy a kir. közjegyző fáradozásának díjazása, a min pedig anyagi existenciája függ, rajta kívül álló körülmények folytán bizonytalan időre halasztassék. A legkevesebb az volna, hogy a díj megállapítása a kir. közjegyző részéről, mihelyt csak az íratokat betérjesztette, illetve feladatának megfelelt, különös végzés alakjában és azonnal is igényelhető legyen. Megjegyzendő különben, hogy az örökösödési eljárás 121. §-a 3. bekezdése szerint a végrehajtás terhe alatti megfizetés csak «rendszerint» rendelendő el az átadó vagy perre utasító végzésben. A mit összevetve ugyanazon szakasz első bekezdésével, őszintén mondva, nem értünk s hajlandók vagyunk ezt az ellentmondást, vagy homályt a szakasz pongyola szerkesztésének tulajdonítani.

Ha azután a megfizetésre kitűzött 15 nap eredménytelen lejárt, megkezdődik a bürokratikus huza-vona. A közjegyzőnek először is a hagyatékbírósághoz kell fordulnia s jelentenie, hogy a fél fizetési kötelezettségének eleget nem tett s a «fizetésre szóló meghagyást tartalmazó végzést» bemutatva kérelmeznie, hogy azt a hagyatékbíróság «a megállapított összegnek a fizetésre kötelezettek ingóságaiból végrehajtás útján leendő behajtás végett» a pénzügyi igazgatósághoz áttegye.

Itt önkénytelenül fölmerül a kérdés, miért nem kereshetné meg a királyi közjegyző egyenesen az illető pénzügyigazgatóságot? Annyi hitelt a közjegyző bizalmi állása csak megérdemel, hogy visszaéléstől tartani ne kelljen? És aztán miben állhatna a visszaélés?

A díjnak összege a bírói végzésben meg van állapítva változhatlanul; ugyanott a kötelezettek «neve lakása vagy tartozkodása, állása vagy foglalkozása» is kiteendő (rendelet 97. §), tehát e pontban sem történhetik visszaélés. Marad a nem fizetés ténye, mint a

végrehajtás alapja; de erről a bíróságnak sincs közvetlen tudomása, a bíróság is a közjegyző szavába vetett hite alapján «teszi át» a végzést a pénzügyigazgatósághoz «végrehajtás útján leendő behajtás végett». Miféle józan észszel elgondolható ok foroghat hát fenn az ilyen eljárásra, mely virágzásnak induló bürokratizmusunk mai napjaiban is méltán feltűnik célszerűtlensége, hosszadalmassága, a bíróságnak fölösleges megterhelése, a közjegyző kielégítésének késeltetése, igényének veszélyeztetése, stb. által? Az ilyen közjegyzői jelentés a bíróságnál iktatva, kiosztva, elintézve, irattározva, az elintézés lemásolva, kiadványozva, kézbesítve lesz stb. Milyen elgondolható haszna, célja van ennyi idő és munkavesztegetésnek? Reméljük, azzal az elméleti indokkal elő nem áll senki, hogy a végrehajtási parancs minden esetben a bíróságnak kell hogy fentartva legyen, mert hisz ebben az esetben a bíróság nem hoz új végrehajtási végzést, hanem csak egyszerűen «átteszi» a megkeresést, tehát csak ellenőrzési tisztelet gyakorol; aztán a végrehajtási parancs már benne van a megállapító végzésben és végre, legyen bármint, egy elmélet mely ilyen gyakorlatot tesz szükségessé, rossz elmélet, eltekintve attól, hogy az ferde jogfejlés volna, melyben az elmélet teremtené a gyakorlatot és nem megfordítva.

De hát a megkeresés végre megérkezett az illető pénzügyigazgatósághoz s evvel elkezdődik a második felvonás. Vagy tán helyesebben: egy egész önnálló tragédia. A pénzügyigazgatóság megint iktat, kioszt, elintézi, másol, kiadványoz, kézbesít stb., mindezt azonban csak azért, hogy a megkeresés egy házzal odább, t. i. a tényleges behajtásra hivatott városi vagy községi hivatalhoz érkezzék. Mindezekben fölül azonban még egy különös nyilvántartást is vezet ezekről a megkeresésekről, a mi számos egyéb nyilvántartási könyveit egygyel szaporítja és hathatósan hozzájárul, hogy az illető hivatalnok az ügy elintézésében még egygyel több örömet találjon. A behajtásra hivatott városi vagy községi hivatal, mihelyt a megkeresés utazásában hozzá betér, a szokásos czeremoniával fogadja, azaz iktat, kioszt, elintézi stb. Megkapja végre az ügydarabot a legveszélyesebb ember, az adóbehajtó. Ez a maga lajstromaiban illő helyen bevezeti, megszámozza a jövevényt, nehogy sok társa között vagy az asztalfióknak nevezett feneketlen örvényben elmerüljön. Azután, ha szépen reákerült a sor, megkezdí az executiót. És pedig először intést küld a késcdelmes adósnak és az intést annak

rendje és módja szerint nyilvántartja. Küldi pedig az 1883. XLIV. t. cikk 55. §. 1., 2., valamint a) b) c) pontjai értelmében az ott körülírt módok és viszonyok figyelembe vételével, hol közvetlenül, hol posta útján; mely különféleségek egy pontban azután mindannyian megint találkoznak, abban t. i., hogy a megintett az intésre nem hederít. Következik erre, de csak a kitűzött határidő letelte után, a zálogolás. E végből a végrehajtó két becsüst vesz magához s ezek társaságában a késedelmes adóshoz ellátogat. Mit és hogyan kell nála végeznie, azt az imént érintett törvény 58—65 §§-ai s az e szakaszoknál hivatolt 1881. LX. t. cz. 53-57, 59-62, 64-67, 79-83, 121, 122. §§-ai körülményesen és pontosan meghatározzák. Nem követjük e szakaszok tekervény-útjait, csak azt jegyezzük meg, hogy ezek az utak tele vannak vermekkel, melyekbe az adós ritkán, a hitelező azonban annál többször bele szokott esni. Tegyük fel, hogy nem esett bele, tegyük fel, hogy abba az állítólag nem kivételes akadályba sem ütközött, mely nemleges foglalási jegyzőkönyv néven ismeretes; ellenkezőleg, a jegyzőkönyvet a 64. § a) b) és c) pontjai figyelembe vételével szerencsésen felvenni sikerült: ebben az esetben következik a «foglalást követő 15 napi határidő lejáta után 30 napi idő közt még nem haladó határnapra kitűzendő» árverés, melynek persze előbb a 68. § értelmében körözve, a 69 § értelmében hirdetve azután a 70. §. a) b.) pontjai értelmében megtartva kell lennie, miről természetesen a 71. § szabályai szerint jegyzőkönyv lesz szerkesztve. E ponton végre a követelés pénzzé vált. Ez azért nevezetes, mert e ponton túl az ügydarab immár nem egyedül, hanem másodmagával folytatja pályafutását — a futás szót nyelvtani értelmének éppen ellentett jelentésében véve. Mert ezentúl minden egyes ponton egy intézkedés helyett kettőre lesz szükség. A végrehajtó jelentését a megbízó hatósághoz, a pénzt annak letéti hivatalába küldi. Itt aztán mindkét tárgy különös elbánásban, azaz elintézésben, másolatban, kiadmányozásban, illetve bevételezésben, elkönyvelésben kiutalásban stb. részesül, mi természetesen annak idején és helyén különös nyilvántartásokat, ellenőrzéseket, kimutatásokat és felterjesztéseket von maga után. A vége az, mert hiszen minden dolognak a világon egyszer vége szakad, hogy a megkeresés teljesítve, az illető behajtásra hivatott városi vagy községi hivatalától a megkereső pénzügyigazgatóságához a behajtott követelés kíséretében visszaérkezik, a hol ügydarab és pénz-

letét, mindegyik a maga rendje és módja szerint a hivatalos elbánásnak összes retortáin elsőtől utolsóig a már untig ösmert következetességgel még egyszer keresztül szűretik.

És itt egy parentesist kell nyitnunk. Ha a díj és költségösszeg nem egy, hanem több örökös, kötelesrésze jogosított, vagy olyan hagyományos terhére, kinek a hagyatékhöz tartozó ingatlan van hagyományozva« állapított meg, a mely »részesedés arányát a bíróság a körülmények figyelembevételével az átadó végzésben állapítja meg«, ebben az esetben az illetők a díj- és költségtartozást »a közjegyző irányában egyetemlegesen, egymás között pedig részesedésük arányában tartoznak viselni.« Felvetjük a kérdést jogosítva van-e a közjegyző az egész díj- és költségtartozást a több kötelezettnek csak egyikén vagy másikán behajtatni? Vagy kényszerítve van-e első sorban az összes részesedők ellen fellépni s csak ha egyiknél a végrehajtás eredménytelen maradt, annak újra felvételét az egyetemlegesség czimén a másik ellen (s pedig melyik ellen?) kérelmezni? A törvény alapján ez a kérdés eldöntöttnek látszik, mert az egyetemlegesség szónak egészen határozott jogi jelentősége van s kétségtelen, hogy azt a közjegyző igénybe veheti a maga számára teljes tartalma és terjedelme szerint. Csakhogy a rendelet (97. §), mely különben oly bőbeszédűen dolgozza fel a törvény motívumait, ebben az egy pontban szűkszavú és homályos, sőt kifejezéseivel: — »ha a kötelezett *illetőleg kötelezettek*« stb, eleget nem tesznek és »a *kötelezettek* ingóságaiból« leendő behajtás végett, stb. — arra a föltevésre adhat alkalmat, hogy a végrehajtás első sorban párhuzamosan az összes részesedők ellen kísérelendő meg. S miután tapasztalás szerint eljárási és ügyviteli kérdésekben a hivatalok inkább a részletező rendeletet, mintsem a csak elvekre szorító törvényt szokták consultálni, nagyon tartunk tőle, hogy a gyakorlat oda fog majd fejlődni, miszerint a kérdéses végrehajtás összes terheivel és esélyeivel mindjárt eleve egy pont helyett egy egész vonalon keli majd hogy megindíttassék, avval a kilátással, hogy egyszer végigvezetve, másodszor, esetleg harmadszor és negyedszer előlről kezdessék.

De térjünk vissza a megkeresésünkhöz, mely vándorútján egyelőre újból a pénzügyigazgatóság kebelébe tért. Azt hinnők s velünk mindenki, a ki a bürokratikus eszjárás sajátosságát nem ismeri, hogy immár a pénzügyigazgatóság a behajtott összeget a bírói meg-

keresés értelmében az illető közjegyzőnek kiadhatja. A hosszú eljárásnak rövid befejezéséül tényleg ez volna a legczélszerűbb. A törvény az ilyen befejezésnek útját nyitva is hagyta. Hanem elzárta szerencsétlenségre a rendelet. E szerint a pénzügyigazgatóságnak a behajtott összeget a kir. közjegyzőnek való kifizetés végett a megkereső bírósághoz kell elküldenie.

Következik tehát — milyen fölösleges módon! — egy harmadik felvonás. Új ügydarab a bíróságnál, új letét a bírói letéthivatalban, új iktatás, elintézés, kiadmányozás, kézbesítés, naplózás, bevételezés, kiutalás a rajta függő kimutatásokkal, nyilvántartásokkal, ellenőrzéssel, felelősséggel stb. Míg végre a közjegyző a kiutaló végzéssel kezében elfáradhat a letéthivatalba, hol — persze bélyeges — nyugtájára a — hány év előtt?! — kiérdemelt díját és kiadott költségeit felveheti.

És ez az eset még a — legkedvezőbb. Mert a tapasztalás tanítja, hogy a nemleges zálogolási jegyzőkönyvek képezik a szabályt. Ilyenkor a megkeresés ugyanazt az utat teszi meg a bíróság és pénzügyigazgatóság kétszeres megkerülésével, tehát ugyanavval az idővesztegetéssel, ugyanavval a munkapazarlással, pusztán hogy a közjegyző írásban kaphassa, hogy fele nem bir végrehajtható ingóságokkal. Mert erre az írásra szüksége van; előbb semhogy megkapná, nem kereshet kielégítést az adós ingatlanain. Úgy, hogy megeshetik, miszerint a közjegyző tudomása daczára, esetleg a nyilvánvaló tény daczára, miszerint a fél ingóvagyonnal nem bir, végig kell, hogy zaklassa az összes hatóságokat, mivel a törvény, illetve rendelet egyszerűbb módról nem gondoskodott, melyen ebben az esetben a fél vagyontalansága igazolható volna.

Ezért mi Kapdebo Ferencz közjegyző úrnak indítványát igen figyelemre méltónak tartjuk s abban a jelen állapothoz képest lényeges haladást látnánk. A tárgyalási díjakat és költségeket teljes joggal lehet a hagyatékot terhelő előjogos követelésnek tekinteni. Biztosításuk a hagyatéki illetékek módjára méltányos a közjegyzőre nézve és előnyösebb a félre nézve. A legjobban pedig az ilyen módozatnál a bírói és pénzügyi hatóságok járnának.

E kérdés ötletéből nem mulaszthatjuk el, hogy ne utaljunk arra az eljárásra, mi e részben a fiemei kir. bíróságoknál dívik, melyeknek, igaz, kivételes a helyzetük, részint mivel az ötvenes évek osztrák perrendtartásának alapján állanak, részint mivel az ingóvég-

rehajtások első fokát, a zálogolást, a bírósági szolgaszemélyzet teljesíti.

Mindenekelőtt a hagyatéktárgyalási díjak és költségek nem az átadó végzésben, hanem már az osztrák polgári törvénykönyv 810. §-a alapján kiadandó interimális végzésben állapítatnak meg, tehát közvetlen az örökösödési nyilatkozat megtétele után s még mielőtt a hagyatéki iratok az illetékkiszabási hivatallal közöltetnének. A megállapítással egyidejűleg a félnek meghagyatik, hogy a megállapított összeget végrehajtás terhe mellett 15 nap alatt a bíróság kiadóhivatalában lefizesse. Ha ez megtörténik, a bíróság a lefizetett összeget rövid uton a közjegyzőnek kiszolgáltatja. Ha nem, — s e célból a kiadóhivatal nyilvántartást vezet, — a megállapító végzés egy példánya a végrehajtás eszközlése végett haladéktalanul kiadatik a bírósági végrehajtnak. Ez az eljárás, mely igénytelen módosítással összes bíróságainknál keresztülvihető volna, úgy hisszük, még a Kapdebo-féle indítvány által javasoltnak is föléje helyezendő.

—t.

Észrevételek.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894. XVI. t. cz. egynémely szakaszára.

Az örökösödési eljárást szabályozó törvénycikk 3. §-ának 4. pontja és a 114—116. §§-ok között oly ellentmondást találtam, mely arra indít engem, hogy azt ezen lapok hasábjain megvitassam.

Az idézett törvénycikk az örökösödési viszonyok rendezését kétféle módon szabályozta; az egyik az örökösödési eljárás, mely a 4. §-ban hagyatéki eljárásnak, és a 98. §-ban hivatalos eljárásnak is nevezetik, a másik mód az örökös, vagy hagyományi bizonyítvány kiadása, melyet eddig hirdetményi eljárás alatt ismertünk.

Az örökösödési eljárás, mely az 50—71. §§-okban szabályoztatik, abban áll, hogy a hagyatéki bíróság a halálesetet, leltárt, végrendeletet stb. kiadja az illetékes közjegyzőnek tárgyalás végett; — a közjegyző megállapítja — a tárgyalás során — az örökösöket, a hagyaték állagát és az osztályt s ezek után az iratokat a felvett

tárgyalási jegyzőkönyvvel együtt átteszi a hagyatéki bírósághoz, a mely vagy átadja a hagyatékot, vagy a körülményekhez képest az örökösöket perre utasítja.

Az örökösödési és hagyományi bizonyítvány kiadása iránti eljárás — melyet a 98—106. §§-ok szabályoznak — pedig abban áll, hogy a korlátlan cselekvési képességgel bíró örökösök az illetékes járásbírósághoz kérvényt adnak be, melynek folytán ez utóbbi kiadja a bizonyítványt arról, hogy a hagyatéki ingatlan vagy ingóság kiket illet.

A törvény 2. §-ának 4. pontja szerint hivatalból indítandó meg az örökösödési eljárás: «ha tudvalevő örökös általában nem létezik.» Ez esetben tehát a fent körülírt örökösödési eljárás szerint a hagyatéki bíróságnak ki kell adni a hagyatéki iratokat tárgyalás végett a kir. közjegyzőnek.

Ennek azonban ellentmondanak a törvény 114—116. §§-ai, a melyek szerint azon esetben, ha valamely örökhagyó örökös hátrahagyása nélkül halt el, vagy örökösnek létezéséről senkinek sincs tudomása: a bíróság a kir. kincstári jogügyek igazgatóságát értesíti és hirdetményt bocsát ki, hogy az öröklési igényt tartók egy év alatt jelentkezzenek.

Ha nem jelentkezik senki, a bíróság rövid úton átadja a hagyatékot a kir. kincstárnak, ha pedig jelentkezik valaki, akkor a hagyatékot tárgyalás végett kiadja a közjegyzőnek.

Itt tehát azon ellenmondás van, hogy míg a 2. § 4. pontja szerint ezen esetben *hivatalból, azonnal és feltétlenül* megindítandó az örökösödési eljárás, addig a 114—116. §§-ok ezen esetre egy különös eljárást szabályoznak, és a hagyaték tárgyalását *feltételesen* írják elő.

Az hiszem tehát, hogy itt elnézés forog fenn. Vagy áll a 2. § 4. pontja, vagy a 114—116. §§-okban foglalt eljárás

A törvény szellemét és a törvényhozó intentioit ismerve, bizonyos, hogy a törvény a 114—116. §§-okban foglalt eljárást tartotta szükségesnek és czélszerűnek azon esetre, ha «örökös nem létezik.»

Practice sem lehet más eljárást képzelni; mert, ha örökös nincs és az iratok kiadatnak tárgyalás végett a közjegyzőnek, kit, vagy kiket idézzen meg a közjegyző, kikkel tárgyaljon és kikkel

állapítsa meg az örökösödést, leltárt, és osztályt? — mint azt az örökösödési eljárás szabályozza.

E szerint vagy kihagyandó lett volna a 2. § 4. pontja, vagy pedig oda kellett volna tenni még a 116. §-ban foglalt feltételt.

A fentieket alapul véve, az én nézetem szerint a törvény elnevezése — «az örökösödési eljárásról» — nem correct; mert örökösödési eljárás alatt — a fentiek szerint az örökösödési viszonyok szabályozásának csak egyik módját érti maga a törvény; míg a másik mód, t. i. az örökösödési, vagy hagyományi bizonyítvány kiadása nem értetik alatta, s hogy a kettő közti különbséget maga a törvény hangoztatja, kitűnik különösen a 4. §-ból.

A törvény elnevezése tehát nem fedí mindazt, a mit tartalmaz.

Helyesebb lett volna vagy a törvénynek más elnevezést adni és pedig a perrend- és telekkönyvi rendtartást véve mintául «örökösödési rendtartás», vagy pedig a törvény 50—71. §§-aiban szabályozott eljárást másként nevezni, pl. «tárgyalási eljárás.»

Hiányos a törvény rendelkezése azon esetre, ha az örökösök közül — többszöri megidéztetésük daczára — egyik sem jelenik meg; vagy ha csupán egy örökös van s ez nem jelenik meg.

Mi történik ekkor? A 62. §-t — per analogiam — nem lehet ezen esetre alkalmazni, mert a közjegyző kivel tárgyaljon, kivel állapítsa meg az örökösödési sorrendet, a leltárt és az osztályt, ha egy érdekelt sincs jelen, s az érdekelték többszöri idéztetésük daczára sem jelennek meg.

Pedig az könnyen megeshik, hogy az egyetlen örökös, vagy ha többen vannak, az örökösök közül, kiknek nincsen érdekükben a hagyaték lebonyolítása, csak azért, hogy az eljárás költségei elől meneküljenek, egy sem jelenik meg a tárgyalásra. Vajjon ilyenkor is ügygondnok alkalmazandó?

Ha a törvény intentiója az volt, hogy minden hagyatéki ügy rendezendő, mért nem bírságolja azt; vagy azokat, kik annak rendezését szándékosan, vagy hanyagságból akadályozzák?

A gyakorlat minden esetre fog erre expedienst találni, ámbár jobb lett volna azt is törvényileg szabályozni, ha már meghozták a törvényt.

Nem világos végül, miért említi a 63. § utolsó bekezdése ezt a szót «végzés», holott itt is idézésről van szó, épúgy, mint a

62. § utolsó bekezdésében, valamint a 65. §-ban is — hol mindenütt e szó «idézés» használatik.

Ez a szó vagy tollhibából került oda, vagy pedig ott valami különös értelmet tulajdonítottak annak, mely azonban a törvény szövegéből ki nem magyarázható.

Ezekben kifejezést akartam adni szerény nézetemnek a törvény némely szakaszát illetőleg s nagy köszönettel venném, ha fölfogásom tévességéről felvilágosíthatnám.

Dr. Káldi Gyula
aradi kir. közjegyzői helyettes.

VEGYESEK.

Az új örökösödési eljáráshoz.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894: évi XVI. t. cz. alkalmazásának egyöntetűsége érdekében a pécsi kir. közjegyzői kamara területén működő kir. közjegyzők 1895. évi december hó 8-án tartott értekezletükön a pécsi kamarának ugyane napon kelt 350/95 számú határozatával helyeselt és a kamara területén működő összes kir. közjegyzőknek alkalmazásra ajánlott következő, Dr. Blum Béla pécsi kir. közjegyző által szerkesztett eljárási szabályzatban állapodtak meg:

I. Az idézések körül:

Megjelenési és nyilatkozási *kötelcsetség* a hagyaték tárgyalás során csak az örökösöket, az utóörökösöket, a kötelesrészre jogosítottakat, az örökagyó özvegyét, a végrendeleti végrehajtót és az ingatlan-hagyományost terheli. Miért is a hagyatéktárgyalásra csupán ezek *idézendők* meg (53. §.); mert a meg nem jelenés csak is ezekre nézve bir jogkövetkezményekkel. (62—65. §§) A többi hagyományos, a hitelezők és a tulajdoni igénynyel bírók a hagyatéktárgyalásnak a határnapjáról csupán *értesítendők*; mert ezeknek a

meg nem jelenése reájok semmi féle joghátrányt nem ró, a hagyatéki eljárás letolyását nem akadályozza, s igényeiket az örökös ellenében meg nem jelenésük esetében is érvényesíthetik. (53. §.)

A gyámhatóságot az idézések körül az a kötelezettség terheli, hogy az érdekelt kiskoru, gondnokság alatt álló, vagy gondnokság alá helyezendő személy, méhmagzat vagy még csak ezután születendő személynek a szabályszerű képviselőtéről gondoskodják, s a képviselők nevét és lakhelyét a tárgyalással megbízott közjegyzővel, a hagyaték bíróságtól vett értesítés után, sürgősen közölje (50. §.). Ez okból a kir. közjegyző a hagyatéktárgyalást mindaddig ki nem tűzheti, a míg a gyámhatóság ebbeli értesítését kézhez nem vette. Ha e részben késedelmet tapasztal, a közjegyző, a szükséges intézkedések megtétele végett közvetlenül a gyámhatósághoz is fordulhat, lépésének az eredménytelensége esetében pedig az összes iratok visszaküldése mellett a hagyaték bíróságnak tesz jelentést, mely azután megkeresés útján hívja fel a gyámhatóságot ebbeli kötelességének a teljesítésére.

Az örökösök közül a köteles részre nem jogosított törvényes örökösök, ha az örökagyó végrendelete a törvényszabta alaki kellekkel el van látva és egész hagyatékáról intézkedik, a hagyatéktárgyalásra, a mennyiben a végrendeletben örökösökként vagy utóörökösökként nem említvék, rendszerint nem idézendők. Ha azonban a végrendelet nyilvánvalóan szabálytalan, vagy nem az egész hagyatékról intézkedik, vagy ha a törvényes örökösök vannak az örökség birtokában, avagy végre, ha igényöket a bíróságnak vagy a tárgyalással megbízott közjegyzőnek bejelentették: a tárgyalásra a végrendeletben nem említett törvényes örökösök is megidézendők (53. §.).

Nem idézendők továbbá az olyan örökösök, a kik örökségüket vagy egész örökrészüket közokiratban vagy hitelesített magán okiratban másra átruházták. Ha azonban az átruházási okirat nem felel meg ezeknek a kelleknek, a tárgyalásra az ilyen örökösök is beidézendők (53. §.).

Mellőzhető a megidézése olyan örökös, utóörökös, hagyományos, utóhagyományos, kötelésrészre jogosított avagy örökagyó özvegyének is, a ki közokiratban vagy hitelesített magánokiratban kielégítettését jelenti ki, illetőleg igényeiről lemond (66. §.); — föltéve, hogy az ezt tartalmazó okíratról a közjegyzőnek az idézések kibocsátása előtt tudomása van, — avagy, ha az említett érdekltek a hagyatéki bírósághoz vagy az eljáró közjegyzőhöz beadványt vagy írásbeli nyilatkozatot intéztek, — melyen az aláírásoknak hitelesítve vagy a nyilatkozatnak közokiratba foglalva kell lennie — s a melyben lemondásukat, kielégítettésüket vagy azt jelentik be, hogy a tárgyalásban részt venni nem kívánnak, de a mi a hagyatékból nekik jut, elfogadják (66. §.); — itt is föltéve, hogy ez a

beadvány vagy nyilatkozat az eljáró közjegyző kezeihez az idézések kibocsátása előtt jut.

II. Az értesítések körül:

A hagyatéktárgyalás célja az örökösök, utóörökösök vagy köteles részre jogosítottak öröklési igényének és jogcímüknek a kipuhatólása (55. §. 2. p.), úgy közöttük az egyezségnek vagy az osztálynak a megkisérlése, ennek a sikertelensége esetében pedig a vitás kérdéseknek a fölvétele lévén (55. §. 5. 6. p.): olyan érdekelték, a kik öröklési igényvel nem bírnak, a hagyatéktárgyalásra meg sem idézhetők. Ilyenek: a csak ingókban részesített hagyományosok, az örökhagyónak a hitelezői és a tulajdoni igényvel bírók, kik a tárgyalás határnapjáról csupán értesítendőek (53. §.). Értesítendőek továbbá a tárgyalás határnapjáról a *gyámhatóság*, a meny nyiben mint örökös, kötelesrésztje jogosított, utóörökös, hagyományos, vagy utóhagyományos kiskoru, gondnokság alatt álló, gondnokság alá helyezendő vagy még születendő személy avagy méhmagzat van érdekelve (53. §.); valamint, ha valamely már létező vagy az örökhagyó által rendelt alapítvány van részesítve: *az alapítvány felügye letére hivatott hatóság* (53. §.).

III. A hirdetményi idézések körül:

A távollévő örökösök érdekei a hagyatéktárgyalás során *hivatalból* jövéen figyelembe, a közjegyző a távollévő örököst, ha tartózkodási helye ismeretlen, hirdetmény útján három hónapi határidőre azzal a megjegyzéssel köteles beidézni, hogy abban az esetben, ha a később (a hirdetményi határidő letelte után) kitüzendő határnapon, személyesen vagy meghatalmazott által meg nem jelennek: a gyámhatóság által részere kinevezendő gondnokkal fog a tárgyalás megtartatni (54. §.).

Ha külföldön távollévő örökösnek a tartózkodási helye ismeretes ugyan, de az idéző végzés a külföldi hatóság útján kézbesíthető nem volt, vagy a kézbesítés megtörténtének a tanúsítása a tárgyalás napjáig meg nem érkezett: a külföldön távollévő örökös a közjegyző által ugyanolyan hirdetmény útján idézendő, mint az ismeretlen helyen távollévő örökös, mégis azzal a különbséggel, hogy a hirdetmény egy példánya ennek az örökösnek is, külföldi ismert tartózkodási helyére czimezve, postán ajánlva elküldendő (54. §.).

Mindezen esetekben a hirdetmény kifüggesztendő a hagyaték-bíróságnál, szabályszerű hirdetés végett pedig megküldendő azon belföldi községek előljároságainak, a hol az örökhagyó utolsó rendes lakása volt és a hol a hagyatéki vagyon fekszik, ha pedig a

távollévő örököst illető hagyatéki vagyonnak a leltári értéke 1000 koronát meghalad: egyszer közlendő a hivatalos lapban is (54. §.).

Távollévő örökösnek hirdetményi megidézttetése esetében a közjegyző a hirdetmény egy példányát annak a kibocsátásával egyidejűleg a gyámhatósághoz oly megkereséssel köteles átküldeni, hogy az a távollévő képviselőt gondnokot rendeljen (54. §.) s arról őt a gondnoknak tárgyalásra leendő megidézttetése végett értesítse. A (q s s 27) ...

IV. A hagyaték tárgyalása körül:

ha a megidézttettek valamennyien megjelentek.

A királyi közjegyző a hagyaték tárgyalásának a vezetésével lévéen megbízva (54. §.), gondoskodni tartozik arról, hogy az egyes kérdések azon sorrendben kerüljenek tárgyalás alá, mint azt a törvény előírja.

Igy először is megállapítja a közjegyző az érdekelték közbejöttével a leltárt, vagyis a hagyatéknek a vagyoni állagát s a cselekvő és szenvedő állapot főösszegeit a jegyzőkönyvben feltünteti (55. §. 1. pont). A hagyatéki vagyont a leltározás alkalmával a leltározó közeg és egy vagy több szakértő megbecslik (42. §.), ha csak a felek a becslést nem kívánják. Az ingatlanok megbecsülésénél a becslők figyelemmel lenni tartoznak az 1881. LX. t.-cz. 148. §-ában megállapított törvényes becsértékre, melynél a becslés értékösszege csekélyebb nem lehet. Ha a leltárba felvett becsérték ezt a törvényes becsértéket nem ütné meg, a kir. közjegyző a hagyaték tárgyalása alkalmával, a leltár végleges megállapításánál azt erre felemlheti.

Ha vita forog fönn a hagyaték vagyonállaga körül, a közjegyző erre nézve a felek között megkisérli az egyeztetést. Megegyezés hiányában a feleket figyelmezteti, hogy a vitás kérdések érintetlenül hagyásával is köthetnek osztályegység, (59. §.) szabadságukban állván vitás jogaikat a törvény rendes útján érvényesíteni (73. §.). Ugy a leltárra vonatkozó észrevételeket, (55. §. 1. p.) valamint az érintetlenül hagyott vitás kérdéseket pedig köteles a közjegyző röviden jegyzőkönyvbe foglalni (59. §.). Ha a leltár pótlásának vagy kiegészítésének a szüksége merül föl, ezt, a meny nyiben a tárgyalás helyén fogatosítandó, avagy a felek által előterjesztett adatok alapján helyszini fölvetel nélkül is eszközölhető, a tárgyaló közjegyző teljesíti, ellenesetben e végből, a hagyatéki bíróság területén, az illetékes községi vagy városi közeghez fordul, a hagyatéki bíróság területén kívül fogatosítandó eljárás végett pedig az illetékes kir. járásbíróságot közvetlenül keresi meg (44. §.).

Kötelessége továbbá a közjegyzőnek kipuhatólni és megállá-

pítani, hogy mint örökösöknek vagy kötelesrészre jogosítottaknak: *kiknek van öröklési igényök és mily csímen.* Az örökösödési jogcím igazolására, a mennyiben csupán az örökhagyó leszármazói, testvérei, vagy ezek leszármazói és házastársa örökösödnek, — ha ez iránt kétség nem forog fönn, — elegendő a haláletfelvétel, ha a haláletet a jelen törvény hatályterületén és abban a községben vették föl, melyben az örökhagyónak utolsó rendes lakása volt. Más esetekben a családi összeköttetést anyakönyvi kivonattal vagy más teljeshitelü okirattal kell bizonyítani. (55. §. 2 p.). Azokat az anyakönyvi kivonatokat, melyek a családi összeköttetés igazolására szükségesek, valamint az egyéb hatósági bizonyítványokat (személyazonosság, házkitüntetés stb.) a közjegyző a jelen törvény hatályterületén alkalmazott anyakönyvvezetőktől, illetve községi közegetől hivatalból tartozik beszerezni: ha a megszerzéshez szükséges adatokat az érdekelt fél a tárgyalás során megjelöli (56. §.). Ezen anyakönyvi kivonatok bélyegmentessége tárgyában az életbeléptetési rendelet 73. §.-a irányadó.

Ha az örökhagyó után *végrendelet* maradt, a közjegyző megvizsgálni tartozik, vajjon az már kihirdettetett, vagy sem. Ha a végrendelet kihirdetése elmaradt volna, vagy ha a tárgyalás során tűnik ki egy végrendeletnek, avagy egy másik végrendeletnek a létezése: a közjegyző ennek a szabályszerű kihirdetéséről gondoskodik (25. §.). A körülményekhez képest figyelmeztetheti is a közjegyző a feleket arra, hogy szóbeli végrendelet esetében a tanuknak eskü alatti kihallgatását kérhetik (33. §.). Ha az örökösnek végrendeleten alapuló joga feltételtől függ: a közjegyző köteles kideríteni, vajjon a feltétel bekövetkezett-e már? esetleg tisztába hozni azt a jogviszonyt, mely a feltétel függőben léte alatt fenn fog állani (55. §. 3. pont).

Megvizsgálni tartozik továbbá a közjegyző, vajjon a megidézett felek személyesen jelentek-e meg, avagy más által vannak-e képviselve, s e képviselői jog szabályszerűen igazolva van-e. E részben a prt. 553. §. határozmányai az irányadók, melyszerint örökösödési ügyben, mint törvénykezési ügyben, ha ügyvéd képviseli a felet: egyszerű, ellenkező esetben: hitelesített meghatalmazás szükséges. Kiskorúakat vagy gondnokság alatt álló személyeket, a gyámhatóság által kirendelt gyám vagy gondnok van jogosítva képviselni, a ki az 1877: XX. t.-ez. 89. §-a alapján ezt a jogát szabályszerűen kiállított meghatalmazásban vallott felhatalmazott által is gyakorolhatja. Ha csak a tárgyalás alkalmával tűnnék ki, hogy valamely kiskorú vagy gondnokság alatt álló személynek az érdeke szülőinek a gyámnak, vagy a gondoknak az érdekével, avagy több kiskorú illetve gondnokság alatt állónak az érdeke egymással összeütközik és a gyámhatóság külön gondnokot nem rendelt: a közjegyző, mint a tárgyalás vezetője — a gyámhatóság utólagos jóváhagyásának a

feltétele mellett — az illető részére akár a közgyám, akár más alkalmas egyén személyében ügygondnokot rendel (55. §. 4. p.) s a tárgyalást ennek a közbenjöttével tartja meg.

Ezeknek az előzetes kérdéseknek a tisztába hozatala után a közjegyző, mint a tárgyalás vezetője, megkísérli az egyességet. Még pedig előbb az *örökösödési jog*, azután az *örökösödési hányad* kérdésében. Ha ez sikerül, vagy vita tárgyává nem tétetett, úgy az örökösödési jogot, valamint az örökösöket megillető örökösödési hányadot vagy örököszt a jegyzőkönyvben kitünteti. Csak ennek a befejezésével veti föl a közjegyző azt a kérdést, vajjon az örökösök *vagyonközösségben* akarnak-e maradni, vagy *osztályt* akarnak-e tenni? (55. §. 5. p.). Az örökösök, a mennyiben vagyonközösségben akarnak maradni, ennek a feltételeit egyezség útján megállapíthatják és szabályozhatják (58. §.). A tárgyalást vezető kir. közjegyző azonban az örökösöket figyelmeztetni és ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben tanusítani köteles, hogy az osztályt mindegyik kérheti, a kit szerződésnél, végrendeletnél vagy törvénynél fogva örökösödési jog illet (58. §.). Ez esetben a közjegyző az örökösök között az osztályt akár egészben, akár részben, ha az eredményhez remény mutatkozik, ismételve megkísérteni, s ha az létrejött, jegyzőkönyvbe foglalni; a mennyiben pedig az osztálynál egyes ingatlanok szétdarabolásáról történik intézkedés: az eldarabolási vázlatot a telekkönyvi szabályoknak megfelelően kiállítani és a jegyzőkönyvhöz csatolni köteles (55. §. 6. p.). Ha az örökösök az osztályt maguk között megállapítani nem tudnák, a közjegyző az örökösöket az 59. §. rendelkezéseire figyelmeztesse, melynek értelmében az osztály oly módon is eszközölhető:

a) hogy egyes vagyontárgyak továbbra is határozott hányadokban az örökösök *közös tulajdona* maradjon, a többi vagyontárgyakat pedig a hagyatéki bíróság *árverésen* adja el és a vételárat *oszsza föl*; vagy

b) hogy egyes vagyontárgyak az örökösök közül annak az osztályrészébe adassanak át, a ki a vagyontárgyat az örökösök között megtartandó *versenyajánlat* útján legmagasabb árban kész átvenni, az így elért *vételár* pedig a többiek között *felosztassék*; vagy

c) hogy azokból a vagyontárgyakból, melyeket az örökösök természetben kívánnak felosztani, az egyes osztályrészeket a részük-ről választandó szakértők állapítsák meg és az így megállapított osztályrészeket az örökösök más megállapodás híján, sorshuzással választásuk ki maguknak; mely esetben úgy az osztályrészeknek szakértők által való megállapítása felől, valamint a sorshuzás eszköz-léséről a közjegyző gondoskodik (59. §.). Figyelmeztetni tartozik továbbá a közjegyző az örökösöket, hogy, ha az örökösök között csak az osztályra vonatkozó egyes kérdések, nevezetesen egyes vagyon tárgyaknak a hagyatékhöz tartozása, vagy pedig az teszi

vita tárgyát, hogy egy vagy több örökösársat terhel-e örökrészébe betudandó érték és ha igen, mennyi: az osztályt e vitás kérdések érintetlenül hagyásával is megköthetik, s a vitás kérdéseket a törvény rendes útján érvényesíthetik (részleges osztály 59. §).

Ha az örökösársak között az osztály oly módon jön létre, hogy az örökösárs házastársa vagy az örökösársak közül egy vagy többen a saját vagyonukat is osztály alá bocsátják vagy kiegyenlítő értékül átadják: a közjegyző ezt a jogügyletet, a mennyiben a fenforgó körülmények lehetővé teszik vagy a törvény rendel, (közjegyzői okirati kényszer) közjegyzői okiratba, ellenkező esetben pedig egy külön jegyzőkönyvbe foglalja (60. §) és illetve a közokirat hiteles kiadványát, hacsak az érdekeltek annak külön tkvi érvényesítését nem kérik, (67. §) a hagyatéki iratokhoz csatolja. Az osztály egyességnél, valamint, ha az örökösök vagyonszövetségben maradnak, a közjegyzőnek ki kell terjeszkednie annak a kérdésnek a megoldására is, hogy mi módon történjék a hagyatéki terheknek a kifizetése és az egyetemlegesen felelős örökösársak esetleges visszakövetelési jogának a biztosítására (55. §. 5. p.).

Ha az érdekeltek között egyezés nem jön létre: a közjegyző köteles a vitás kérdéseket megállapítani és azokat jegyzőkönyvbe foglalni. Ez esetben ki kell terjeszkedni arra is, hogy minő intézkedések teendők a hagyatéki terhek kifizetése s az e célból vagy más oknál fogva netán eladandó hagyatéki vagyon biztosítása tekintetében (55. §. 7. p.), mely kérdéseknél a 90.—97. §§-ok intézkedései figyelembe veendőek. Az e tárgyban létrejött megállapodásokat, s megállapodás hiányában az ellentétes kérelmeket és indítványokat a közjegyző röviden (46. §) jegyzőkönyvbe foglalni köteles.

2. Ha a megidézettek közül valamelyik nem jelent meg.

A hagyatéktárgyalásra megidézett, de meg nem jelent érdekeltek az elmaradása a hagyatéki eljárás befejezését nem gátolhatja. A közjegyző a megjelent érdekeltek közbenjöttével megállapítja a leltárt, továbbá az örökösöket és azoknak a jogczimét, csak az osztály kérdésére nem terjeszkedik ki, mert ehhez valamennyi érdekeltnak az *egyértelmű* megállapodása szükséges. A leltár, az örökösök és ezek jogczimének a megállapítása után a közjegyző a tárgyalást befejezi s a jegyzőkönyvet a megjelent érdekeltekkel aláírja. Azután az ügynek a befejezésére egy *újabb* tárgyalást tűz ki, melyre az első tárgyaláson megjelenteket, a mennyiben ezek az új tárgyaláson való megjelenésre magukat az első tárgyalás alkalmával már nem kötelezték volna, valamint az elmaradt örökösöt újra megidézi. Még pedig ez utóbbit az első tárgyalás eredményéhez képest különböző joghatály mellett Nevezetesen:

1. Ha az elmaradt örökösnek az örökösödési jogát és annak

a hányadát a megjelent örökösök *elismerték*, az tehát nem vitás, a közjegyző az elmaradt örökös az elismert hányadnak a közlése mellett az újabb határnapra azzal idézi meg, hogy, ha azon személyesen vagy meghatalmazottja által meg nem jelenik, a tárgyalás az ő távollétében is meg fog tartatni (62. §). Ha a joghatály mellett idézett örökös ezen az újabb tárgyaláson nem jelenik meg, akkor a közjegyző a megjelent örökösökkel folytatja a tárgyalást épen úgy, mintha az elmaradt örökös megjelent volna, s a megjelentek megállapodásához képest vagy azt veszi jegyzőkönyvbe, hogy vagyonszövetségben maradnak, vagy azt, hogy maguk között osztályt tenni akarnak. Ez utóbbi esetben a megjelent örökösök egyértelmű megállapodásával az osztály az 59. §-ban meghatározott módok figyelembe vételével is megköthető, a meg nem jelent örökösnek az osztályrésze pedig bírói lététbe lesz helyezendő s a mennyiben erre nem alkalmas, a gyámhatóság részéről a közjegyző megkeresésére kinevezendő gondnok által lesz kezelendő (62. §). Ha pedig az újabb tárgyaláson azok közül maradna el valamelyik örökös, a kik az első tárgyaláson jelen voltak: a megjelentek között osztály nem tehető ugyan, de ezek köthetik azt, hogy a hagyatéki örökösöknek osztatlanul átadassék. Ha az újabb tárgyaláson egyik sem jelenik meg az örökösök közül: a közjegyző egy hivatalos folytatásban ennek a körülménynek a megállapítása mellett az iratokat azzal terjeszti be a bírósághoz, hogy a hagyatéki örökösök az első tárgyaláson igazolt örökösöknek osztatlanul átadassék.

2. Abban az esetben ha az első tárgyaláson megjelent örökösök az elmaradt örökösnek az igényét *el nem ismerik*: a közjegyző az elmaradt örökösöt egy újabb határnapra azzal idézi meg, hogy meg nem jelenése esetében igényét a hagyatéki tárgyalása során nem fogják figyelembe venni (63. §). Ha az elmaradt örökös az újabb tárgyaláson, melyre a többi örökös is megidézendő, megjelenik, a közjegyző velök a tárgyalást úgy folytatja, mintha már az első tárgyaláson is valamennyien jelen lettek volna. Ha pedig nem jelent meg, akkor a közjegyző a megjelentekkel úgy folytatja a tárgyalást és eszközli kérelmükhöz képest az osztályt, mintha az elmaradt örökös nem is léteznék. Abban az esetben, hogy ha azok közül maradna el az újabb tárgyaláson valamelyik örökös, a kik az első tárgyaláson megjelentek: a közjegyző, ha a joghatálylyal idézett fél megjelent, az egyeztetést az ellenérdekű felek között annak az elmaradása miatt meg sem kísérelhetvén, a vitás kérdések megállapítására szorítkozhatik csupán s az iratokat perre utasítás végett a bírósághoz terjeszti be; ha pedig a joghatálylyal idézett fél sem jelent meg, az első tárgyaláson jelen volt egyik örökösnek az elmaradása miatt osztály nem eszközölthetvén, a megjelentek kérhetik, hogy a hagyatéki örökösök az első tárgyaláson jelen volt örökösöknek osztatlanul adassék át. Végül abban az esetben, ha az újabb

tárgyalásra senki sem jelent meg: a közjegyző ennek a körülménynek egy hivatalos folytatásban való megállapítása mellett az iratokat a bírósághoz terjeszti be azzal, hogy a hagyaték az első tárgyaláson már igazolt örökösöknek osztatlanul átadassék.

Abban az esetben ha már az *első* tárgyalásra sem jelenik meg egyike sem a szabályszerűen megidézetteknek, a kir. közjegyző valamennyit egy újabb tárgyalásra a 62. §. joghatálya mellett idézi meg. Az újabb tárgyaláson megjelentekkel a közjegyző azután a fentiek hasonszerű alkalmazása mellett a tárgyalást folytatja. Ha pedig az újabb tárgyaláson sem jelentek meg a joghatály mellett idézett felek: a közjegyző ezt egy hivatalos folytatásban tanusítva, az összes iratokat a hagyaték-bírósághoz terjeszti be, mely a hagyatékot a halálesetfelvételben, vagy a végrendeletben igazolt örökösöknek osztatlanul hivatalból fogja átadni.

Az ingatlanra jogosított hagyományos, ha szabályszerű megidéztetése daczára meg nem jelent, egy újabb tárgyalásra azzal a joghatálylyal idézendő, hogy meg nem jelenése esetében igénye a hagyaték tárgyalása során nem fog figyelembe vétetni (63. §.). Ha az örökösök a hagyományos jogát elismerik, ennek a joga az átadással egyidejűleg lesz biztosítva, illetve a tulajdonjog közvetlen az örökhagyó nevééről a hagyományos névre bekebelezve (82. §.). Ha pedig az ingatlan hagyományhoz való jog vitás, a hagyományos az örökösökkel szemben perre lesz utasítva (85. §.).

A joghatály mellett megidézett, de meg nem jelent örökös vagy hagyományosnak a joga a hagyatéktárgyalás során figyelembe nem vétetik, de az örökség átadásának ily esetben csak akkor van helye, ha a meg nem jelent örökös vagy hagyományos el nem ismert örökösödési igényét, illetőleg hagyományát az elmulasztott tárgyalási határnaptól (újabb tárgyalástól) számított 30 nap alatt keresettel nem érvényesíti, s a mennyiben a kereset más bíróságnál indítandó meg, ennek a megindítását a 30 napi zárhatáridő lejártától számított 8 nap alatt a hagyatéki bíróságnál nem igazolja (63. §.).

A joghatály mellett való idézés az örökösnek, illetve a hagyományosnak az első végzések kézbesítésére a ptr.-ban meghatározott módon kézbesítendő, és ha a kézbesítés csak ügygondnokrendeléssel kapcsolatban történhetnék meg (ptr. 268. §.), mely esetben a gyámhatóság nevezi ki az ügygondnokot, az ismeretlen helyen távollévő örökös illetve hagyományos a közjegyző által kibocsátandó hirdetmény útján három hónapi határidőre azzal a megjegyzéssel idézendő meg, hogy abban az esetben, ha a tárgyaláson, melynek határnapja csak a hirdetményi határidő lejártá utáni időre tűzhető ki, személyesen vagy meghatalmazott által meg nem jelennek, a tárgyalás a gyámhatóság által részére kinevezett gondnokkal fog megtartatni és hogy perre utasítás esetében is, a mennyiben kép-

viseletéről másként nem gondoskodnék, a gyámhatóság által kinevezett gondnok által fog képviseltetni (62. és 63. §§.).

Ha a hirdetményi uton megidézett örökös (54. 62. és 63. §§) nem jelennek meg, a tárgyalás (újabb tárgyalás) a meg nem jelent örökös részére a gyámhatóság által kinevezett gondnok közbenjöttével tartandó meg. (64. §.).

Ha a kötelesrészre jogosított maradt el szabályszerű megidéztetése daczára a hagyatéktárgyalásról: a mennyiben kötelesrészhez való joga nem vitás, vagyis az örökösök által elismertetett, egy újabb határnapra azzal idézendő meg, hogy meg nem jelenése esetében a közjegyző által részére az idézéssel egyidejűleg kinevezett ügygondnokkal fog a tárgyalás megtartatni; még pedig tekintet nélkül arra, vajjon az újabb határnapra szóló idézés a kötelesrészre jogosítottnak kézbesíthető volt-e vagy sem. Ez esetben, ha az örökösök a perre utasítás mellőzését kívánják, a hagyatéki bíróság a kötelesrészt az ezt terhelő ügygondnoki díjjal együtt hivatalból fogja megállapítani s a megállapított összeg biztosítása mellett (77. §.) a hagyatékot az örökösöknek átadni (65. §.). Ha pedig a kötelesrészhez való jog vitás: az első tárgyaláson meg nem jelent jogosított egy újabb kitűzendő határnapra azzal idézendő meg, hogy meg nem jelenése esetében igénye a tárgyaláskor figyelembe vétetni nem fog. Ebben az esetben az újabb határnapra szóló idézés a kötelesrészre jogosítottnak az első végzések kézbesítésére a ptr.-ban meghatározott módon kézbesítendő, és ha a kézbesítés a jogosítottnak (ismeretlen helyen való tartózkodása miatt) csak ügygondnok rendeléssel kapcsolatban történhetnék meg, — a hirdetményi idézés mellőzésével, a meg nem idézhetett kötelesrészre jogosított képviselőre, a közjegyző megkeresésére, a gyámhatóság által gondnok rendelendő s egy újabb határnapra a gondnok idézendő meg (65. §.).

Ha a megjelent érdekelték valamelyike közokiratba vagy hitelesített magánokiratba foglalt nyilatkozattal igazolja, hogy a megidézett, de meg nem jelent örökös, utóörökös, hagyományos, utóhagyományos, kötelesrészre jogosított avagy az örökhagyó özvegye kielégítettetett avagy igényeiről lemondott: az ilyen jogosított az örökösödési eljárás során nem jön figyelembe. De ha a bemutatott okirat a fentebbi kellékeknek meg nem felel: a közjegyző a meg nem jelent érdekeltet egy újabb határnapra azzal idézi be, hogy újabb meg nem jelenése esetében a bemutatott okirat tartalma valónak fog tekintetni (66. §.). Nem jön figyelembe az örökösödési eljárás során az olyan jogosított sem, a ki a hagyatéki bírósághoz vagy az eljáró kir. közjegyzőhöz intézett beadványban vagy írásbeli nyilatkozatban lemondását, kielégíttetését vagy azt jelenti be, hogy a tárgyalásban részt venni nem kíván, de a mi a hagyatékából neki jut, elfogadja, mi által az ilyen jogosított fél a többi érdekelték

között létrejött megállapodásokhoz hozzájárultnak tekintendő. Az ilyen beadványon vagy nyilatkozaton azonban az aláírásnak hitelesítve, vagy a nyilatkozatnak közokiratba foglalva kell lennie, mert különben ez a fél is egy újabb tárgyalásra azzal idézendő, hogy meg nem jelenése esetében a beadvány, illetőleg a nyilatkozat tartalma valószínűleg fog tekintetni (66. §.).

3. ha a hagyatékhöz tartozó ingatlanok tulajdonjoga részben vagy egészben rendezetlen.

A hagyatékhöz tartozó ingatlanok tulajdonjogának a rendezése a hagyaték tárgyalásnak egyik főfeladatát képezi. A törvény a rendezetlen állapotnak kétféle nemét különbözteti meg. Vagy nem áll az örökösök nevében a hagyatékhöz tartozó ingatlan, vagy oly ingatlan áll az örökösök nevében, a mely nem az örökösöket illeti. Ha a hagyatékhöz tartozó ingatlan a telekkönyvben nem az örökösök tulajdonául van bejegyezve: a közjegyző a telekkönyvi tulajdonostól igyekezzék az ingatlan az örökösökre történt áthárításáról egy telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okiratot kiállíttatni, illetve ilyen közjegyzői okiratba foglalni, vagy a mennyiben a közjegyzői okiratba foglalás egy vagy más oknál fogva lehetséges nem volna, (p. o. a. tkvi tulajdonosok mindnyájan egyszerre nincsenek jelen) vegyen fel egy külön jegyzőkönyvet, mely ezt az okiratot pótolja (76. §.), s a melyhez a jelen nem voltak utóbb hozzájárulhatnak. Ha pedig az okirat megszerzése vagy az azt pótló külön jegyzőkönyv felvétele nem sikerül, a mennyiben oly körülmények forognak fenn, melyek mellett az örökösöknek mint tényleges birtokosoknak a tulajdonjoga az 1892. évi XXIX. t. cz. idevágó rendelkezései alapján az örökösök nevére bejegyezhető: a közjegyző a helyszíni eljárást fogantatva venni köteles, mely esetben a hagyaték eljárási eljárás ennek a befejezéséig függőben tartandó, hacsak a felek az egyéb hagyaték vagyonnak a törvény 76. §. a) pontja értelmében leendő részleges átadását nem kérik (68. §.). Ha pedig az örökösök nevében nem álló ingatlan oly elhalt telekkönyvi tulajdonosnak képezi a telekkönyvi tulajdonát, a kitől azt az örökösök örökölték, vagy hagyományként reá szállott, a még le nem tárgyalott kapcsolatos egy vagy több előző hagyaték tárgyalása a közjegyző által hivatalból lesz megindítandó (69. §.). A mennyiben a kapcsolatos hagyatékra nézve más bíróság volna illetékes: a közjegyző az illetékes bíróságot keresi meg az iránt, hogy a kapcsolatos hagyatékot hivatalból tárgyalassa le; mely esetben, ha az örökösök a többi hagyatékra a részleges átadását nem kérik, az alaptárgyalás függőben tartandó (69. §.). Egyébiránt a különböző bíróságok illetékessége alá tartozó kapcsolatos hagyaték ügyeknek

az együttes tárgyalása az illetékes bíróságok egyikénél is egyesíthető, ha az érdekeltek között erre nézve a kapcsolatos előzetes hagyaték tárgyalásának az elrendelése előtt megállapodás létesül, melyet a közjegyző az alaptárgyalási jegyzőkönyvbe is foglalhat (69. §.).

Abban az esetben, ha az örökösök nevében oly ingatlan áll, mely nem az örökösöket illeti, hanem más harmadik személyt, vagy a melyet harmadik személy, mint tényleges birtokos igényel: a közjegyző igyekezzék odahatni, hogy a tárgyalás során az örökösök annak a személynek a hozzájárulásával, a kit az ingatlan illet, telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okiratot állítsanak ki, melyet, a mennyiben lehetséges, közjegyzői okiratba, ellenkező esetben külön jegyzőkönyvbe foglalhat (70. §.). Ha ezen az alapon a kérdés nem rendezhető és a tényleges birtoklás igazolva van, a hagyaték bíróság az igénylő harmadik személyt utasítja, hogy 30 napi zárhatáridő alatt vagy kérje a telekkönyvi hatóságnál az 1892. évi XXIX. t. cz. értelmében mint tényleges birtokos az ingatlan nevére leendő bekebelezését vagy pedig az ingatlan tulajdonjoga iránt az örökösök ellen keresetet indítson s ezt 8 nap alatt igazolja; mert különben az ingatlan az örökösöknek fog átadatni. Az örökösök ebben az esetben is kérhetik a többi hagyaték vagyonnak a részleges átadását (70. §.).

Ha az örökösök tulajdonául bekebelezett valamely ingatlant az átadás előtt az érdekeltek magánkézből eladnak vagy más módon elidegenítenek, a hagyaték bíróság beleegyezhetik abba, s a felek a tárgyalási jegyzőkönyvben az erre vonatkozó szerződés becsatolásával kérhetik is, hogy az ingatlan az örökösök nevére közvetlen a vevő tulajdonául bekebeleztesse (94. §.). A felek kívánságára ezen jogügyletről a közjegyző a tárgyalás alkalmával közjegyzői okiratot vehet föl, melynek a hiteles kiadványa lesz egy e tárgyban felveendő külön jegyzőkönyvhöz csatolandó. Sőt ha az érdekeltek kérik: a vevő tulajdonjogának a bekebelezése végett a szerződésnek és az ezt jóváhagyó végzésnek az áttétele mellett a telekkönyvi hatóságot a hagyaték bíróság közvetlenül — a többi hagyaték vagyon átadásától elkülönítve — is megkeresheti (94. §.).

V. A hagyaték tárgyalás után az ügy befejezése körül:

A hagyaték tárgyalásának a befejezése után a kir. közjegyző az összes iratokat, a vagyonkimutatás és annak a mellékleteivel felszerelve az illetékes járásbíróságnak mutatja be. Ha azonban kiskorú vagy gondnokság alatt álló személy van érdekelve: a kir. közjegyző

az összes iratokat ahhoz a gyámhatósághoz teszi át, mely a kiskorú vagy gondnokság alatt álló személyre nézve illetékes (1877: XX, t. cz. 189. §.). A gyámhatósághoz kell betérjeszteni az iratokat azokban az esetekben is, melyekben a jelen törvény 54., 62., 63. és 65. §§-ai értelmében az ott említettek részére a gyámhatóság rendel gondnokot. Ha több kiskorú vagy gyámhatóság alatt álló jogosított van, és az egyezséghez több gyámhatóság jóváhagyása szükséges: az iratokat csak az egyik gyámhatósághoz kell átküldeni, megjelölésével azon gyámhatóságoknak, melyekhez az iratok átteendők lesznek. Ha azonban a felek kéri, a közjegyző az ő költségekre a tárgyalási jegyzőkönyv és a leltár egy-egy hivatalos másolatát a többi gyámhatóságnak is egyidejűleg megküldheti azon megkérésével, hogy az egyezséget az illető kiskorú vagy gondnokolt nevében jóváhagyja. A közjegyző a díjátalány fejében csupán a vagyonkimutatásnak a mellékleteit lévén köteles kiállítani, magától való, hogy a gyámhatóság részére szóló másolatoknak az írásáért és hitelesítéseért járó díjakat a felek, ha azokat a közjegyző teljesíti, a díjátalányon felül megfizetni tartoznak (71. §.).

Ha a kiskorúak és gondnokság alatt állók személyére nézve illetékes gyámhatóságot a hagyatéki tárgyalás során nem lehetett kipuhatólni, vagy ha az illetékes gyámhatóság az országon kívül van, — és itt Horvátország területe is külföldnek veendő, — az iratok ahhoz a gyámhatósághoz teendők át, melynek a területkörében a hagyatéki bíróság illetékességének a megállapításánál (7. §.) alapul vett község van (71. §.).

A gyámhatóság az egyezség és a tárgyalás során létrejött megállapodások jóváhagyásának a kérdésében határoz s az iratokat e határozattal kiegészítve, az illetékes járásbíróságnak küldi meg. Megjelölheti a gyámhatóság az egyezségnek azon pontjait, melyeket a hatósága alá tartozó személyekre nézve sérelmeseknek tart s megjelölheti a kívánt módosításokat is (84. §.). De a gyámhatóság nem *utasíthatja* a közjegyzőt *ujabb* egyezségnek a betérjesztésére. Az *ujabb egyeztetést* a gyámhatóság észrevételei alapján *csupán a hagyatékbíróság van jogosítva elrendelni* (84. §.). A gyámhatóság pótlás végett is csak akkor küldheti vissza az iratokat a kir. közjegyzőnek, ha remény mutatkozik arra nézve, hogy az *eredeti egyezség* a gyámhatóság által szabatosan megjelölendő *módosítások vagy pótlások* útján létre jön (84. §.).

A királyi közjegyző abban az esetben, ha kiskorú vagy gondnokság alatt álló avagy az 54., 62., 63. és 65. §§-okban említett jogosult személy van érdekelve, a vagyonkimutatást és mellékleteit csak akkor csatolja a gyámhatósághoz küldendő iratokhoz, ha az érdekeltek nem kötöttek osztályegyezséget, hanem közösen veszik át a hagyatéki vagyont; mert nem bizonyos az, vajjon az osztály-

egyezség gyámhatóságilag jóváhagyatik-e vagy sem. Ha a gyámhatóság az osztályegyezséget jóváhagyta, a vagyonkimutatás és mellékleteinek a megszerkesztése végett az iratokat a kir. közjegyzőhöz visszaküldi (71. §.).

A kassai kir. közjegyzői kamarától a szervezés óta lefolyt 20 évre vonatkozó következő statistikát vettük.

I. Közjegyzői állások.

1875-ben 23 állás volt rendszeresítve; 1879-ben az iglói állás beszünttetett, 1890-ben Nagymihályban új állás, 1893-ban Miskolczen egy második állás rendszeresített, jelenleg a kamara területén 24 közjegyzőség van.

II. Változások a közjegyzői karban.

- a.) elhalt 10,
- b.) állásáról lemondott 1 tag (jelenleg curiai bíró),
- c.) áthelyeztetett 7 tag és pedig a kassai kamara területén más állásra 5, más kamara területére 2,
- d.) hivatalvesztésre ítéltetett 2 közjegyző (1877-ben és 1882-ben)
- e.) a kamara alakulása (1875. sept. 9) óta kineveztetett összesen 17 és pedig:

- 1. a törvény életbeléptetése utáni 2-ik évben, a mikor közjegyzői gyakorlat kimutatandó nem volt, 1;
- 2. 1878—1886-ig: 7 jelölt, mindannyi a kassai kamara kebeléből;
- 3. az 1886: VII. tcz. életbelépte óta:
  - a) áthelyeztetett 1 közjegyző más kamarából,
  - b) kineveztetett 6 jelölt (2 más kamarából),
  - c) kineveztetett 2 ügyvéd.

III. Jelölt bejegyeztett 107, töröltetett 94, közjegyzővé kineveztetett 14 és pedig a kassai kamara területén 11, idegen kamara területére 3.

IV. Kamarai ügyforgalom:

- a) beérkezett ügydarabok számának évi átlaga 323,
- b) pályázat volt 19,
- c) a kamarai illeték évi átlaga 16 frt,

d) panasz érkezett 20 év alatt mindössze	55
ebből tárgyi tényálladék hiánya vagy illetéktelenség folytán elusított	15
tárgyalandó volt	40

Ebből :

a fegyelmi bírósághoz áttétetett	5
megintéssel elintéztetett	18
pénzbírsággal »	2
más módon »	16
	40

V. *Közjegyzők ügyforgalmát* illetőleg, a IV. minta eredményeként :

a.) az ügyszámok állandók s 20 év alatt alig változtak: 1876 évvel szemben a legnagyobb emelkedés $1\frac{1}{2}\%$, a legnagyobb csökkenés 2% volt. A forgalom 1888-ig általában csökkent, azóta némileg emelkedik;

b.) a végrendeletek száma 100% -kal emelkedett ugyan, de mindössze is csak 109-ről emelkedett 282-re;

c.) a váltóóvások száma 80% -kal emelkedett; 1876-ban volt 4800, — 1884-ben 9200, kerek számokban;

d.) a letétek száma nem változott;

e.) a hagyatékokat illetőleg :

1.) 1877-ig az évi átlag volt 7000;

2.) a gyámügyi (1877: XX) törvény életbeléptével a hagyatékok száma leszállt 2800-ra s 1885. év végeig lassan ismét 5800-ra emelkedett ;

3.) az 1886: VII. t.-cz. folytán 1886-ban lett 8000, mely lassan emelkedett 1894-ben 10000-re, kerek számban;

f.) a bírói megbízások száma fölötté csekély s még 50% -kal csökkent is; 1894-ben egy közjegyzőre átlag 9 esett;

g.) a fordítások száma 100% -kal emelkedett, de a működésnek ezen ága nem számbavehető ;

h.) a magánbeadványok száma általában nem változott ;

i.) a magyarosodás bizonyságaként az idegen nyelven felvett okíratok folyton kevesbednek: 1876-ban volt 330, 1894-ben 25.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fiumei kir. közjegyző,

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik havonként egyszer.

TARTALOM: Egy tanulság — A közjegyzői helyettesítésről. — A német polgári törvénykönyv tervezete és a német közjegyzőség. — Vegyezek. — Közjegyzői rendelettár.

Egy tanulság.

A boldvavölgyi vasut kínos dolgában egy mozzanat érintett különös kínosan minket s velünk bizonyára intézményünk minden barátját: az a szerep, a mit abban — a napilapokkal beszélve — egy «közjegyzői okírat» játszott. A ki nem is ösmeri aprójára a közjegyzői ügyködés szabályait, megütődhetett azon, hogy belekeverve látta ebbe a dologba a közjegyzőt, kit mindenben a szigorú correct felfogás képviselője gyanánt szeret tekinteni. A ki pedig ösmeri az ügyködésünk pragmatikáját, annak okvetlen még egy kérdőjellel többet kellett az illető ujsághírekhez függesztenie.

Mert az 1874. XXXV. t. cikk 59. szakasza határozottan eltiltja a közjegyzőt attól, hogy «olyan ügyletben, mely a büntető törvényvel, a közrenddel, vagy közerkölcsiséggel ellenkezik» részt vegyen. A tilalom nem eléggé szabatos, az igaz. Hanem, eltekintve a büntető törvényben foglalt cselekményektől, melyek határozottan körülírt, megszámlálható, konkrét eseteket képviselnek, a közrend vagy közerkölcsiségbe ütközőket taxative felsorolni nem is volna lehetséges. Olyan cselekményeket kell ezek alatt érteni, melyek a büntetőtörvény keretén kívül esnek. Egynehányat, mint tilosat, megjelölnek egyéb törvények, mások a közigazgatási tilalmak körébe esnek. De összességükre vonatkozólag nincsen más útmutató, mint a közfelfogás. Megbélyegez ez olyan cselekményeket is, melyekre